

Правове регулювання грошового обігу в Україні

Виконала:
Студентка 8 групи, 4 курсу, спец. 6401
Михальчук П.Б.

▣ **Актуальність теми дослідження:** категорія регулювання грошового обігу за роки незалежності зазнала значних змін, і існує необхідність дослідження відносин у сфері грошового обігу й урахування можливостей впливу цього явища на сферу публічних фінансів безпосередньо пов'язаних з необхідністю визначення сутності, змісту й структури цього соціально економічного об'єкта.

▣ **Мета дослідження:** комплексний аналіз основних наукових поглядів та чинного законодавства, що регулює грошовий обіг в Україні, для з'ясування сутності цього об'єкта.

Предметом дослідження є: правове регулювання в сфері грошового обігу, по-перше, відносини із регламентації грошово-кредитної політики як правової категорії, по-друге, відносини із визначення кола суб'єктів та їх повноважень, визначення їх завдань.

Об'єкт дослідження: рух коштів у внутрішньому обороті в готівковій і безготівковій формах, що обслуговують реалізацію товарів, а також нетоварні платежі та розрахунки в господарстві.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та економічну основу грошового обігу;
- визначення основ правового регулювання грошового обігу в Україні і т.д.

□ **Грошовий обіг** – це процес безперервного руху грошових знаків у готівковій і безготівковій формах, що обслуговує реалізацію товарів, а також товарні платежі і розрахунки в господарстві. Грошовий обіг здійснюється між усіма суб'єктами ринкової економіки і в цілому обслуговує реальний рух товарів та послуг.

□ **Суб'єктами** грошового обігу є всі юридичні й фізичні особи, що беруть участь у створенні, розподілі, обміні та споживанні ВВП. їх можна об'єднати у такі групи

Грошовий обіг — процес безперервного руху грошових знаків у готівковій та безготівковій формах, що обслуговує реалізацію товарів, товарні платежі та розрахунки в господарстві

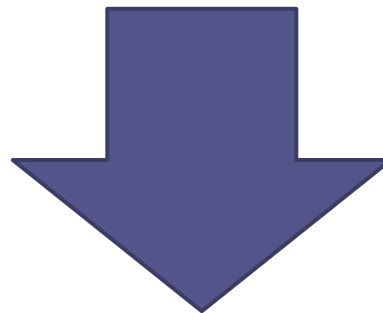
Суб'єкти

Підприємства

Сімейні господарства

Державні структури

Фінансові посередники

- До **групи підприємств** належать всі юридичні та фізичні особи, які беруть участь у створенні та реалізації валового національного продукту (ВНП).
- До **групи сімейних господарств** входять усі сімейні одиниці, які мають власні грошові доходи та витрати і ведуть спільний сімейний бюджет. До такої одиниці може входити як одна, так і декілька осіб.
- До **групи державних структур** входять юридичні особи – державні управлінські та інші структури, які забезпечують розподіл і перерозподіл НД та національного продукту (НП), впливаючи на реалізацію та споживання останнього.
- До **групи фінансових посередників** входять суб'єкти грошового ринку, які, виконуючи роль посередників, акумулюють на цьому ринку вільні грошові кошти і розміщують їх від свого імені і за власний рахунок (банки, небанківські фінансово-кредитні установи)

Ознаки грошового обігу

Еквівалентність

Безповоротність

Прямолінійність

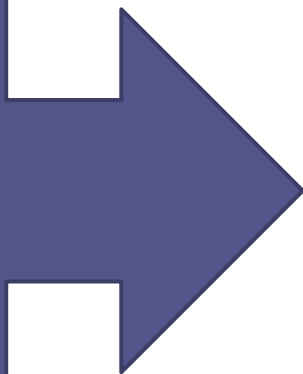

- еквівалентність: покупець передає грошову суму, що еквівалентна придбаному продукту;
- безповоротність: отримані продавцем гроші назад не повертаються, а використовуються для придбання нових покупок;
- прямолінійність, яка виявляється у постійному віддаленні грошей від емітента і наступних суб'єктів обігу, що використали їх для купівлі продуктів.

В Україні гроші існують в готівковій та безготівковій формі.

Регулювання безготівкового обігу в Україні порівняно з готівковим простіше, оскільки кошти на рахунках легше відслідкувати, ніж кошти на руках у населення.

Відповідно, правове положення готівкового обігу в Україні визначається такими публічно-правовими характеристиками:

- виражені в грошовій одиниці України (національній валюті);
- банкноти і монети мають статус єдиного законного платіжного засобу на території України;
- виключне право їх емісії належить єдиному державному емісійному центру – Національному банку України;
- законодавча обмеженість готівкового обігу;
- існування відповідальності для суб'єктів господарювання за порушення норм і законності готівкового обігу.

Грошовий обіг складається з окремих каналів руху грошей:

- між центральним банком і комерційним банком;
  - комерційними банками;
  - комерційними банками і підприємствами та організаціями;
  - підприємствами й організаціями;
  - банками і населенням;
  - фізичними особами;
  - підприємствами, організаціями й населенням;
  - небанківськими фінансово-кредитними установами різного призначення, з одного боку, і підприємствами, організаціями та установами – з іншого;
  - між небанківськими фінансово-кредитними установами різного призначення і банками
-

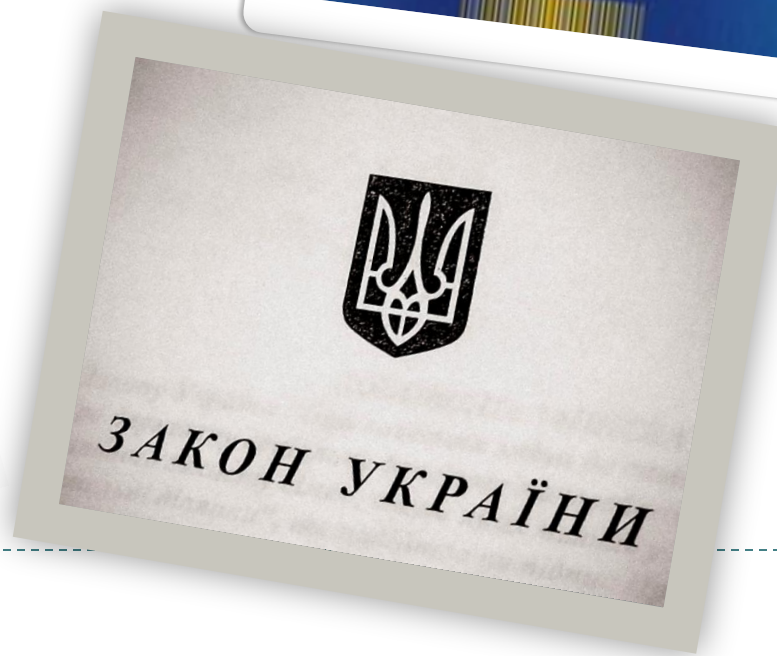
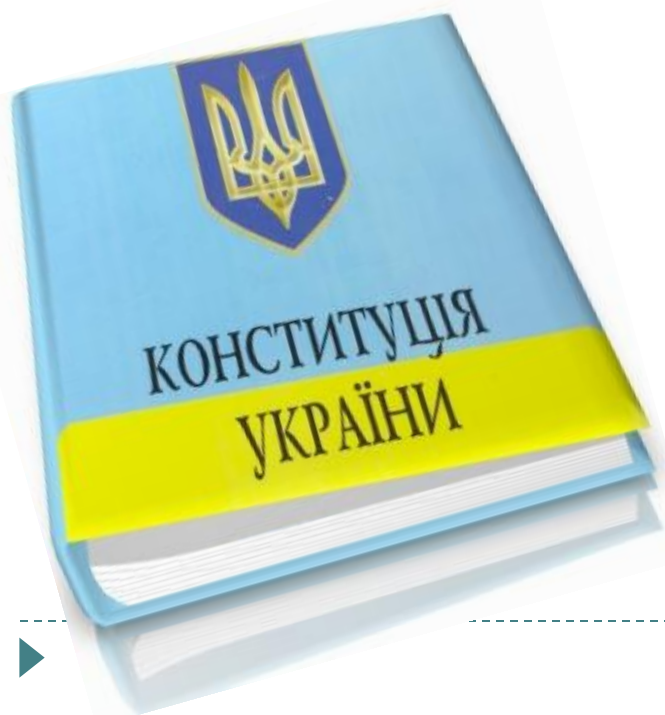
Основними завданнями правового регулювання грошового обігу в Україні є:

- а) забезпечення чіткого розмежування повноважень і відповідальності в сфері грошового обігу між органами держави;
- б) забезпечення органам держави можливостей за допомогою норм оперативно регулювати і контролювати грошовий обіг в країні;
- в) підтримання необхідного темпу зростання грошової маси в обігу і правильного співвідношення між готівковим і безготівковим грошовим обігом з метою ефективного функціонування економіки країни.

Правові основи організації грошового обігу в Україні закладено в Конституції України та в законах України "Про Національний банк України", "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні".
Регулювання грошового обігу є важливим напрямом діяльності держави у сфері фінансів.

Особлива роль у здійсненні грошової політики держави покладено на НБУ, який відповідно до ст. 33 Закону України "Про Національний банк України" здійснює такі повноваження щодо організації готівкового грошового обігу:

- ❑ виготовлення та зберігання банкнот і монет;
- ❑ створення резервних фондів банкнот і монет;
- ❑ встановлення порядку заміни пошкоджених банкнот і монет;
- ❑ встановлення правил випуску в обіг, зберігання, перевезення, вилучення та інкасації готівки;
- ❑ визначення вимог стосовно технічного стану й організації охорони приміщень банківських установ;
- ❑ визначення порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансово-кредитних установ, підприємств і організацій і тд

НБУ

НБУ зобов'язаний офіційно через засоби масової інформації повідомляти про вилучення з обігу

грошових знаків України.

Відповідно до чинного законодавства (ст. 40 Закону України "Про Національний банк України") НБУ встановлює правила, форми і стандарти розрахунків банків та інших юридичних і фізичних осіб в економічному обігу України із застосуванням як паперових, так і електронних документів, а також платіжних інструментів та

готівки, координує організацію розрахунків,

Основними нормативними документами, прийнятими НБУ, в цій сфері є:

Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України, затв. постановою Правління НБУ від 19 лютого 2001 р. № 69; Інструкція про касові операції в банках України, затв. постановою Правління НБУ від 14 серпня 2003 р. № 337, Правила організації розрахунково-касового обслуговування комерційними банками клієнтів і взаємовідносин з цього питання між територіальними управліннями НБУ та комерційними банками в національній валюті, затв. постановою НБУ від 5 лютого 2001 р. № 44; Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затв. постановою Правління НБУ від 21 січня 2004 р. № 22;

Спеціальною компетенцією в сфері управління грошовим обігом наділене Державне казначейство України.

- Згідно зі ст. 43 Бюджетного кодексу України цей орган забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, відкритого у Національному банку України.
  - В органах Державного казначейства України бюджетним установам відкриваються рахунки в установленому законодавством порядку.
  - Державне казначейство України веде бухгалтерський облік усіх надходжень Державного бюджету України та за поданням органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, здійснює повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до бюджету;
  - також здійснює контроль за відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів розпису бюджету та ін.
-

В організації готівкового обігу важливу роль відіграють банківські установи, основними завданнями яких є:

- повне та своєчасне забезпечення потреб економіки в готівкових коштах;
  - забезпечення своєчасної видачі готівки підприємствам, підприємцям, установам на оплату праці та інші цілі;
  - створення умов для залучення готівки до банків;
  - сприяння скороченню використання готівки в розрахунках за товари і послуги шляхом упровадження прогресивних форм безготівкових розрахунків.
-

Висновки

- Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що грошовий обіг як базова фінансово-правова категорія позначає безперервний рух грошей при виконанні ними своїх функцій у готівковій і безготівковій формі, який обслуговує реалізацію товарів, а також нетоварні платежі і розрахунки в господарстві.
- Грошово-кредитна політика проводиться НБУ і закріплена в Законі про цей особливий центральний орган державного управління. Виходячи із змісту ряду положень Конституції України, правове забезпечення стабільного грошового обігу має розглядатись як загальнодержавне питання, а право НБУ на її проведення – як функція, делегована йому Верховною Радою України. Посилення загальнодержавних начал разом із гнучким поєднанням із принципом незалежності центрального банку має стати одним із головних напрямів вдосконалення всієї системи державного управління і правового забезпечення стабільності соціально- економічного розвитку

-
- У законодавстві та фінансово-правовій літературі відмічається, що одним з обов'язкових суб'єктів правовідносин з грошового обігу є орган, наділений державно-владними повноваженнями. У грошовому обігу ним є Національний банк України відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національний банк України».
  - Максимум можливостей НБУ в грошовому обігу – це регулювання пропозиції грошей. Між тим, життя суспільства охоплює і попит, і пропозицію грошей. Однак у формуванні попиту вирішальне значення має діяльність Кабінету Міністрів України, фінансова і економічна політика. Тому реальність грошово-кредитної політики збільшого залежить від сукупності факторів.
-
-

Список використаних джерел:

- Про Національний банк України : Закон України : від 20.05.1999 р., № 679– XIV // Голос України. – 1999. – № 112.
- Ващенко Ю. В. Банківське право: навч. посібник / Ю. В. Ващенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 344 с.
- Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник /Л. К. Воронова. – К. : Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
- Заверуха І. Б. Банківське право : посіб. [для студентів] / І. Б. Заверуха. – Л. : Астролябія, 2009.
- Дмитренко Ю.М. - Правові засоби регулювання грошового обігу в Україні [Електронний ресурс]-file:///D:/Downloads/evre_2012_4(1)__36.pdf
- ГРОШОВИЙ ОБІГ І ГРОШОВІ ПОТОКИ, Сутність та економічна основа грошового обігу, Гроші і кредит - Колодізев О.М. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]-
▶ http://libfree.com/120476603_finansigroshoviy_obig_groshovi_potoki.html

Дякую за увагу!